

Dato: 9. april 2024

Fra/til: 14.00-16.00

Referent: Evelyn Tayco Førstemann Nilsen

Møteleder: Statsråd Erling Sande

Til stede: Fra Sametinget:

Sametingspresident Silje Karine Muotka

Rådsmedlem Mikkel Eskil Mikkelsen

Politisk rådgiver Sandra Márjá West

Direktør Inger Marit Eira-Åhrén

Seksjonssjef Carl Erik Moksness

Fra KDD:

Statsråd Erling Sande

Politisk rådgiver Erlend Kvittum Nytrøen

Departementsråd Petter Skarheim

Ekspedisjonssjef Bjørn Olav Megard

Avdelingsleder Kristin Solbjør

Avdelingsleder Marit Aaberg

Seniorrådgiver Hilde Greve Mo

Førstekonsulent Evelyn Tayco Førstemann Nilsen

Politisk dialogmøte mellom Sametinget og Kommunal- og distriktsdepartementet (KDD)

1. Oppfølging fra møtet 21. november:

a) Oppfølging av Samerettsutvalget 2 (SRU2)

Sametinget tok opp viktigheten av oppfølging av SRU2. Sametinget mener, som tidligere, at rettighetskartlegging bør prioriteres først (foran forvaltningsordning). Sametinget la til at saken blir ikke mindre komplisert av å bli skjøvet på.

KDD opplyste at regjeringen ikke har tatt stilling til hvordan det skal følges opp.

Konklusjon: Statsråden tok Sametingets synspunkt til orientering.

b) Arbeidet med urfolks matsystemer

Sametinget orienterte.

Det er flere stater som har sluttet seg til Koalisjonen for urfolks matsystemer. Sametinget planlegger et side-arrangement om matsikkerhet med FNs organisasjon for ernæring og landbruk (FAO) under FNs permanente forum for urfolkssaker. Matsystemer, omhandler blant annet bevaring og utvikling av tradisjonell matkultur, kunnskap om klima og natur, evnen til å tilpasse seg klimaforandringer og eierskap til land.

Internasjonalt reindriftssenter har gjort en viktig jobb gjennom ungdomsprosjektene sine og sametingspresidenten setter pris på samarbeidet. Det viktig at ungdommer har stor selvtillit i det de kan og gjør.

Sametingspresidenten er oppnevnt som arktisk medlem i styringsgruppen for koalisjonen og skal snart gi stafettpinnen videre.

Sametinget orienterte om Bocuse d'Or Europe i Trondheim. Reinkjøtt og tørrfisk var noen av de obligatoriske råvarene til tallerkenserveren under årets konkurranse. Dette er en stor anerkjennelse til reindriftsutøvere for deres harde arbeid og bidrar til å gjøre kjøttet og næringen mere kjent. Landbruks- og matminister Geir Pollestad var til stede under åpningen.

Sametinget skal følge initiativene de allerede holder på med å fortsette arbeidet med urfolks matsystemer og håper også at KDD og Sametinget kan samarbeide om ting vi blir enige om.

Konklusjon: Statsråden tok saken til orientering. Sametinget og KDD ser nærmere på hvordan departementet kan samarbeide og bidra i arbeidet med matsystemer framover.

c) Behov for økte midler til kommuner og fylkeskommuner i forvaltningsområdet for samisk språk

Statsråden innledet med å si at de nye språkreglene ikke medfører økte kostnader av betydning, slik det er redegjort for i lovproposisjonen.

Sametinget orienterte.

Sametinget ønsker et språkløft i neste års statsbudsjett. Sametinget har sett på det som naturlig at det i følge med endringen i sameloven, at det da følger en endring i tilskuddsordningen. Flere kommuner er i prosess for å bli en forvaltningskommune for samiske språk, derfor ønsker sametinget å lage en tilskuddsordning som er så god som mulig.

Sametinget vil gå inn i en forskriftsprosess. Håper å ha en forskrift innen 2025 der de vil forholde seg til de tre kommunekategoriene. Det må gjenspeile seg økonomisk hvilken kategori kommunene tilhører. Med dagens pott mener Sametinget at de er i en situasjon der de må ta penger fra noen for å gi noen andre mer, og derfor trenger

de økonomisk handlingsrom til å følge opp. Sametinget må styrke kommunene til å kunne gjennomføre og til å ønske seg videre til en kategori som gir rettigheter.

Sametinget mener at det viktige er å tette implementeringsgapet som sannhets- og forsoningskommisjonen har påpekt og at vi ikke trenger å vente på Stortinget for å gå i gang med arbeidet.

Sametinget mener at blir en begrensing i diskusjonene med kommunene når sametinget ikke har økonomisk handlingsrom. Sametinget vil sikre at de går inn i en prosess med KS, som står seg over tid.

Konklusjon: Statsråden tok sametingets synspunkt til orientering.

2. Bygdevekstavtaler – status og veien videre

Statsråden orienterte. KDD er opptatt av at vi har en god dialog med Sametinget i disse sakene. Det er også en mulighet at Sametinget tar direkte kontakt med kommunene som er del av disse avtalene. Administrativt virker det som om dialogen med Sametinget er god nå.

Statsråden mener at det er fint at kommunene finner sammen og finner løsninger i samarbeid og dialog mellom andre kommuner.

Sametingspresidenten stilte spørsmål rundt de etablerte samarbeidsavtalene mellom kommunene, og stilte spørsmål ved hvorfor Karasjok og Kautokeino ikke er med i noen avtaler. Sametinget orienterte om at samiske kommuner har andre utfordringer enn «norske» kommuner. Sametinget og KDD vil det samme, vi vil styrke bosettinga og bærekraftig næringsutvikling.

Statsråden orienterte om at det er ganske stor grad av regional styring. Det er høgst frivillig og gruppen med kommuner bestemmer selv hva de ønsker å ha fokus på. Kommunene finner selv sammen. Det er ofte en eller to kommuner som starter arbeidet og sender en søknad. Finnmark og Trøndelag ble plukket opp i den første pilotrunden. Når pilotordningene er over, og hvis det er vellykket, så vil det bli muligheter for at flere kommuner blir med i avtalene.

Sametinget mener at det virker merkelig at Sametinget og KDD ikke har hatt noen gode oppstartsprosesser, og etterspurte bedre dialog om saken.

Konklusjon: Sametinget tok saken til orientering.

3. Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport

Regjeringa leverte et hørings svar 15. mars. KDD jobber internt med rapporten og har gått grundig igjennom.

Sametinget setter pris på at statsråden fulgte behandlinga i plenum og hilste Sametinget i mars 2024.

Sametinget har mottatt 86 høringsuttalelser, det er uvanlig at det er så mange som sender inn. Saksdesignet var teknisk krevende for representantene. Det er flere alternative forslag til innretning i behandlingen, men de fleste forholder seg til det rådet har foreslått.

Det er viktig for Sametinget å vise solidaritet med de andre nasjonale minoritetene. Sametinget nevnte at de ønsker prosesser for rom og romani i framtiden.

Sametinget har sett på rapporten fra et myndighetsperspektiv og skal nå se på det i et hverdagssamisk perspektiv. Fornorskning har vært innrettet på forskjellige måter i forskjellige områder. Det er derfor forskjellig problematikk i forskjellige områder.

Sametinget prøver nå å designe en sak der man tenker mer regionalt heller enn gjennom et myndighetsperspektiv.

Sametinget mener at vi ikke trenger å vente på behandlingen av rapporten i Stortinget. Tap av språk og kultur er både en konsekvens av fornorskingspolitikk og mangel på tiltak, dette implementeringsgapet må vi ta tak i.

Statsråden sa seg enig med Sametinget i at det er regionale forskjeller og at det er forskjellig problematikk i forskjellige områder og orienterte om at det er et løpende arbeid som er i gang i departementene. Det er av stor verdi i den behandlingen som Sannhets- og forsoningskommisjonen fører til.

Konklusjon: Statsråden tok saken til orientering.

4. Språksenterstrategi

Sametinget orienterte. De samiske språksentrene er kjerneinstrumentet til et samiskspråklig fellesskap. I dag har vi 19-20 språksenter. Det vil være en sak på Sametingets plenum i juni som vil omhandle hvordan vi kan styrke språksentrene og hvor vi ser på løsninger på hvordan språksentrene skal nå ut til områder der det ikke er noen språksenter.

Sametinget orienterte også om at Sannhets- og forsoningskommisjonen har en anbefaling om at språksentrene styrkes. Det koster ca. 20-25 millioner for å styrke alle språksentrene med en ansatt. Sametinget forventer senteraktivitet, men det er ofte slik at det er for få ansatte på språksentrene. Sametinget mener at vi må styrke språksentrene til samarbeid. UiT har klart å fylle opp sine kurs gjennom språksentrene. Målet er at man skal gå fra en til to språkpersoner på hvert språksenter. Dette må ses i sammenheng med sak 1c.

Sametinget mener at det beste er å starte med konkrete tiltak som kan forbedre forhold for språket. SAAL-tiltaket (innføringsstudium i Samisk), gjorde at flere voksne tok kompetansegivende opplæring i språk. Det vil være mye mer effektivt å se på det i et lengere perspektiv heller enn å snakke om at det alltid er mangel på kompetanse. Det burde være et mål at for eksempel kommunene om ti år skal ha fem personer med samisk kompetanse.

Sametinget mener at vi også må få gode mekanismer for å få flere språksentre, ikke bare flere ressurser til de eksisterende.

Konklusjon: Statsråden noterer seg ønskene, og skal se nærmere på strategien når den blir lagt fram.

5. Tiltakspakken for reindrift – Melkøya

Statsråden viste til at mange tiltak i tiltakspakka er godt mottatt og at pakken er et utslag av mye politisk vilje for bedre ivaretagelse av reindriften ved planlegging og utbygging av energi. Når det gjelder Melkøya er det energiministeren som eier saken, men at statsråden lytter uansett til synspunkter og vurderinger fra Sametinget.

Sametinget mener at vedtaket om Melkøya må trekkes tilbake. Her er det enstemmighet på Sametinget. Det vil sametingspresidenten også si til statsministeren 11. april. Sametinget inviterte alle de berørte reinbeitedistriktene til et møte i Alta. Det er krevende for Sametinget å være med i alle disse prosessene. Sametinget prøver å ivareta konsultasjoner. Behovet er enormt. Sametinget stilte spørsmål ved hvordan skal man sette folk i stand til å være med i alle disse prosessene som kommer som følge av elektrifisering.

Sametinget orienterte om at det skal konsulteres om noen tiltak allerede i neste uke.

Sametinget mener at mange av tiltakene er bra, de er ønsket av NRL, men Sametinget vil understreke at de ikke er tilfreds med det prosessuelle. Her har man mistet en mulighet til å lage en bedre pakke totalt sett. Det er vanskelig å løfte det inn i plenum når det eneste sametinget kan forholde seg til er en pressemelding fra regjeringen.

KDD orienterte om at de jobber hardt med å spre informasjon. Det er åtte departementsråder som skal til Sametinget for å lære mer om samiske saker.

Sametinget mener at de fleste tiltakene som kommer fra regjeringen styrker statlig forvaltning, heller enn å styrke reindriften. KDD viste til at det ikke er noen motsetning, så lenge formålet er å styrke ivaretagelse av reindriften.

KDD orienterte Sametinget om det nyoppstartede departementsakademiet, der departementene skal få konsultasjoner inn i «pensum» for alle nyansatte, og i kurs for alle andre som jobber i departementene.

Konklusjon: Statsråden tar saken til orientering og tar det med seg videre.

6. Sør-samisk kulturfond

Statsråden orienterte.

I avtalen om Nord-Fosen-saken er det avtalt at det skal opprettes et Sør-samisk kulturfond. KDD trenger budsjettekniske avklaringer om hvilken tilskuddspost midlene skal overføres til. KDD sender en avklaring til Finansdepartementet (FIN) så snart som mulig.

Sametinget bekreftet at de er villig til å ta på seg oppgaven med å forvalte bevilgningen og skal snakke med Fosen-samene/rettighetshaverne om hvilken innretning dette skal ha.

Konklusjon: Sametinget forvalter midlene. Sametingets svar på det budsjettekniske er at bevilgningen kan overføres til kap. 560 post 50.

7. Eventuelt

Ingen saker.